

Τα δρακόσπιτα, όπως τα καλούν οι ντόπιοι της Ν. Εύβοιας, είναι κάποια ιδιόμορφα κτίσματα, δείγματα μιας εξαιρετικής μεγαλιθικής αρχιτεκτονικής, που στέκουν εδώ και μερικές χιλιάδες χρόνια μεταξύ Στύρων και Καρύστου. Ανεξιχνίαστο μυστήριο αποτελεί μέχρι και σήμερα η ταυτότητα του κατασκευαστή τους, η ιδιότητά που είχαν ως κτίσματα, η εποχή κατά την οποία κατασκευάστηκαν καθώς και η αρχιτεκτονική τους...

Πότε;

Δεν υπάρχουν ξεκάθαρα στοιχεία όσον αφορά την εποχή που

κατασκευάστηκαν τα δρακόσπιτα. Μερικοί χρονολογούν την ύπαρξή τους από τον 12ο αιώνα π.Χ., ενώ άλλοι κάνουν λόγο για τον 6ο αιώνα π.Χ., ενώ άλλοι υποστηρίζουν ότι είχαν φτιαχτεί πριν τον Τρωικό πόλεμο. Ένας μάλιστα ισχυρίστηκε ότι είναι από τα αρχαιότερα κτίσματα της Ευρώπης. Παρ' ολ' αυτά, κατά τη διεξαγωγή ερευνών και ανασκαφών το 1959 από τον καθηγητή αρχιτεκτονικής της σχολής Θεσσαλονίκης Νικ. Μουτσόπουλο, βρέθηκαν στο περιφημο δρακόσπιτο της Όχης (για το οποίο θα μιλήσουμε εκτενέστερα παρακάτω) σημαντικότερα ευρήματα, όπως αγγεία, πυθούς, λυχνάρια, όστρακα και άλλα αντικείμενα, τα οποία χρονολογούνται από την αρχαϊκή περίοδο και μετά (7ος π.Χ. αιώνας) – μέχρι την ελληνιστική.

Ένα από τα όστρακα μάλιστα είχε χαραγμένο πάνω του κάποιο είδος άγνωστης γραφής. Επίσης, έξω από το κτίσμα εντοπίστηκε και ένας αποθέτης (υπόγεια κατασκευή) με οστά ζώων, θραύσματα αγγείων και άλλα μικροαντικείμενα, μερικά από τα οποία μπορούν να μας μαρτυρήσουν κάποιες πιθανές χρονολογίες. Συνολικά, ο Νικόλαος Μουτσόπουλος έκανε ανασκαφές σε 12 δρακόσπιτα, ενώ αργότερα ερευνήθηκαν άλλα 13 υπό την εποπτεία του ιατρού-ερευνητή Θεόδωρου Σκούρα. Όσον αφορά τις πρώτες αναφορές όμως, που έγιναν για τα δρακόσπιτα τη σύγχρονη εποχή, θα μεταφερθούμε μερικές δεκαετίες νωρίτερα από τον κύριο Μουτσόπουλο, στα τέλη του 18ου αιώνα (γύρω στο 1797) όπου ένας Άγγλος γεωγράφος, ο Μ.Π. Χώκινς (Hawkins) ανακάλυψε το πρώτο δρακόσπιτο στην κορυφή του Όρους Όχη. Αργότερα, τις έρευνες τις συνέχισε ο H.N. Ulrichs, ενώ ακολούθησαν πολλοί Έλληνες και ξένοι ερευνητές.

Πού;

Τα δρακόσπιτα βρίσκονται διάσπαρτα από την περιοχή των Στύρων έως την Κάρυστο, στη Νότια-Νοτιοδυτική Εύβοια. Τα περισσότερα δε είναι χτισμένα σε απόκρημνες πλαγιές, πλήρως αφομοιωμένα με το περιβάλλον το οποίο χαρακτηρίζεται βραχώδες με χαμηλή

βλάστηση. Στην περιοχή των Στύρων υπάρχουν τρία εντυπωσιακά δρακόσπιτα που είναι χτισμένα κοντά το ένα στο άλλο και στην κάτοψη σχηματίζουν ένα «Π». Αυτά τα δρακόσπιτα, στην τοπική διάλεκτο ονομάζονται «Πάλλη-Λάκκα Δραγκό» (τα δρακόσπιτα του Πάλλη τη λάκκα). Άλλα δρακόσπιτα σε βουνά και ποτάμια στην ευρύτερη περιοχή των Στύρων απαντώνται με αρβανίτικα ονόματα, όπως Κούρθεα, Μάριζα, Βίγκλια, Κιούκα, Λουμιθέλ, Κρόι-φτοχτ κ.α. Η τοποθεσία των δρακόσπιτων στη συγκεκριμένη γεωγραφική περιοχή μπορεί να συνδεθεί και με τη λατομική δραστηριότητα της Καρυστίας τα αρχαία χρόνια. Πληθώρα μελετητών άλλωστε, έχουν επισημάνει την παρουσία των δρακόσπιτων κοντά σε αρχαία λατομεία μαρμάρου.

Ποιός;

Μυστήριο παραμένει η ταυτότητα των κατασκευαστών των δρακόσπιτων. Γίνεται λόγος για τους Κάρες, ανατολικό ορεινό λαό γνωστό για παρόμοια αρχιτεκτονήματα στην Αλικαρνασό καθώς και για τους Δρύοπες, μυθικούς κατοίκους της Καρυστίας. Πιθανοί «ύποπτοι» είναι και οι Λέλεγες οι οποίοι αποίκισαν την περιοχή γύρω στο 1200 π.Χ., αλλά σε αυτό το σημείο μπορεί να διαπιστωθεί ένα χάσμα μεταξύ της εποχής της αποίκησης των Λελέγων, με τη χρονολόγηση ορισμένων ευρημάτων στα «σέντια των δράκων». Όποιος και να ήταν πάντως ο κατασκευαστής των δρακόσπιτων, θα πρέπει να είχε αξιοθαύμαστες γνώσεις αρχιτεκτονικής και μεγάλη ικανότητα στην κατεργασία της πέτρας.

Γιατί;

Πολλές εκδοχές έχουν διατυπωθεί κατά καιρούς για τη χρησιμότητα αυτών των κτισμάτων, όπως άλλωστε και για τα υπόλοιπα ερωτήματα (ποιός, πότε, πως) που προβληματίζουν τους Έλληνες και ξένους ερευνητές. Μερικοί τα θεωρούν παγανιστικά θρησκευτικά μνημεία (όπως ο Baumeister και ο Girard), ενώ άλλοι θεωρούν ότι ήταν κατοικίες λατόμων. Ο G. Bursian υποστήριζε ότι το συγκρότημα «Πάλλη-Λάκκα Δραγκό» είναι αφιερωμένο στην τριάδα Δήμητρα-Κόρη-Κάλυμνο ή Απόλλωνα-Αρτέμιδα-Λητώ. Η θρησκευτικότητα των δρακόσπιτων πάντως, ως χώρος λατρείας, δε σταματά εδώ καθώς η λατρεία καθώς είναι δυνατός (πλην αβάσιμος) ο συσχετισμός τους με τη λατρεία του Ηρακλή ή του Δία και της Ήρας. Επίσης, γίνεται λόγος για μνημεία κάποιας θεότητας που προστάτευε τους λατομείς, ή για καταφύγιο των ίδιων, καθώς και ταφικά μνημεία (θεών ή ανθρώπων;). Η αντιφατικότητα των παραπάνω απόψεων είναι ενδεικτική του αινίγματος όσον αφορά τη χρησιμότητά τους. Γεγονός πάντως είναι πως στους νεότερους χρόνους έχουν χρησιμοποιηθεί από κτηνοτρόφους, καθιστώντας τα δρακόσπιτα πολυλειτουργικά κτίσματα.

Πώς;

Ίσως το πιο εντυπωσιακό στοιχείο που πλημμυρίζει με δέος αλλά και απορία τον επισκέπτη των δρακόσπιτων, είναι η αρχιτεκτονική τους. Οι πέτρες – ορθογωνισμένοι λίθοι – με τις οποίες είναι χτισμένα, είναι τεράστιες και τέλεια ταιριασμένες με μια αξιοπρόσεκτη δεξιοτεχνία. Χαρακτηριστικές εσωτερικές διαστάσεις του πρώτου από τα 3 δρακόσπιτα στη «Πάλλη-Λάκκα Δράγκο» είναι 3,80μ. η ανατολική πλευρά, 4,05μ. η δυτική, 10,85μ. η βορινή και 9,90 η μεσημβρινή. Το πάχος του τοίχου είναι γύρω στο 1,20μ. και αποτελείται από μεγάλες πλακόμορφες πέτρες που σε συνδυασμό με άλλες μικρότερες αποτελούν ένα αξιοσημείωτο πρωτόγονο δομικό σύστημα. Ένα από τα δύο σημαντικότερα κοινά χαρακτηριστικά των δρακόσπιτων, είναι οι πύλες τους: Δύο τεράστιες πλακόπετρες, οι ονομαζόμενοι «ορθοστάτες», αποτελούν το πλαίσιο, ενώ πάνω, μια τρίτη και κάπως κεκλιμένη είναι το «υπέρθυρο». Το δεύτερο εντυπωσιακό στοιχείο είναι η στέγη τους, που αποτελείται κυρίως από ασβεστολιθικές πλάκες. Αυτή, είναι κατασκευασμένη κατά το λεγόμενο «εκφορικό» ή «εμφορικό» σύστημα.

Για να κατασκευαστεί μια στέγη με το εμφορικό σύστημα απαιτούνται πολύ καλοί υπολογισμοί καθώς και αρκετή δεξιοτεχνία. Επάνω στον τοίχο τοποθετείται αρχικά μια μεγάλη πλάκα που να εξέχει κάπως προς το εσωτερικό του δρακόσπιτου. Πάνω στην πρώτη πλάκα, τοποθετείται μια δεύτερη πλάκα η οποία εξέχει προς το εσωτερικό περισσότερο από την πρώτη. Κάπως έτσι τοποθετείται και η τρίτη, μέχρι που οι τελευταίες πλάκες να συναντήσουν τις αντίστοιχες του απέναντι τοίχου. Αυτό βέβαια, πρακτικά δεν είναι κάτι το εύκολο καθώς αν δεν υπολογιστεί καλά το βάρος όλων των πλακών, το πιθανότερο είναι να καταρρεύσει όλη η στέγη. Γι' αυτό, οι κατασκευαστές τους έβαζαν μεγάλους ογκόλιθους πάνω από τις πλάκες στο σημείο που αυτές στηρίζονταν στους τοίχους, σαν αντίβαρο. Σε μερικά δρακόσπιτα επίσης, παρατηρούνται στο εσωτερικό τους κάποιες προεξοχές, σαν ράφια, και στο εσωτερικό των ραφιών αυτών υπάρχει μια χαραμάδα σαν λούκι το οποίο εικάζεται πως χρησίμευε για την απορροή κάποιων υγρών. Ίσως αυτό το γεγονός να ενισχύει και την υπόθεση για χρησιμοποίηση των δρακόσπιτων για ποιμενικές ασχολίες.

Είναι απορίας άξιο το ποιοί, με τι μέσα και τι γνώσεις κατάφεραν να φτιάξουν τέτοιες κυκλώπειες κατασκευές. Και πρόκειται περί κυκλώπειων γιατί πρόκειται για τεράστιες πέτρες, οι περισσότερες εκ των οποίων ζυγίζουν μερικούς τόνους. Και μιλάμε για κατασκευαστές οι οποίοι υπήρξαν πριν κάτι χιλιάδες χρόνια και φαίνεται πως είχαν την τεχνογνωσία να φτιάξουν κάτι τόσο δύσκολο και μεγαλόπρεπο, σαν τα δρακόσπιτα.

Το δρακόσπιτο της Όχης

Απ' όλα τα δρακόσπιτα, αξίζει να αναφερθεί ξεχωριστά το πιο εντυπωσιακό και το πιο γνωστό, το οποίο μερικοί το χαρακτηρίζουν ως θαύμα της αρχιτεκτονικής. Μισή ώρα νότια από τα Στύρα, στη διαδρομή προς Κάρυστο, βρίσκεται το όρος Όχη, με υψόμετρο 1.399 μέτρα. Σε μια πλευρά τις Όχης είναι χτισμένο από το 1962 το καταφύγιο Όχης της Ομοσπονδίας Εκδρομικών Σωματείων Ελλάδος. Δύο μονοπάτια φεύγουν από εκεί, το ένα

Τα Δρακόσπιτα της Εύβοιας

Συντάχθηκε απο τον/την Johnny

προς την κορυφή και το άλλο προς το δρακόσπιτο της Όχης το οποίο είναι χτισμένο ανάμεσα στις δύο κορυφές του βουνού, σε υψόμετρο γύρω στα 1.300 μέτρα – κοντά σε μια λιθόχτιστη εκκλησία του προφήτη Ηλία. Το κτίσμα στέκει εκεί μεγαλόπρεπο και επιβλητικό, χωρίς ούτε μια καμπύλη γραμμή, καθώς οι ογκόλιθοι που το απαρτίζουν είναι μονοκόμματοι και κάθετοι μεταξύ τους. Η πύλη του είναι φτιαγμένη από τρεις, εντυπωσιακούς για τον όγκο τους, μεγάλιθους εφαρμοσμένους τέλεια μεταξύ τους σε σχήμα Π. Το ύψος της πύλης ανέρχεται στα 2 μέτρα, το πλάτος της γύρω στα 1,40μ. ενώ το βάρος μόνο του ενός ορθοστάτη είναι πάνω από 2 τόνοι. Το υπέρθυρο έχει πλάτος 2,5 μέτρα, μήκος 4 μέτρα και βάρος πάνω από 10 τόνους! Οι εσωτερικές διαστάσεις του κτίσματος είναι σχεδόν 5X10 μέτρα. Η στέγη του είναι φτιαγμένη με το προαναφερθέν εμπορικό σύστημα και ενώ δεν υπάρχει καμιά υποστηρικτική κολώνα, αλλά παρ' όλ' αυτά ακόμη και μέχρι σήμερα διατηρεί μια αξιοθαύμαστη ισορροπία. Βέβαια, ένα μικρό τμήμα έχει καταπέσει, χωρίς να είναι ξεκάθαρος ο λόγος και ο χρόνος που κατέπεσε. Σε ανασκαφές στο δρακόσπιτο της Όχης το 1959 ο καθηγητής κος Μουτσόπουλος βρήκε αγγεία, όστρακα και άλλα αντικείμενα που σήμερα αποτελούν εκθέματα στο αρχαιολογικό μουσείο της Καρύστου.

Πηγή:

Δήμος Στυρέων (<http://www.dimos-styreon.gr/>)